

NOVOTNY TIHAMÉR

3 KRIZBAI

Azonosulási kísérlet Krizbai Sándor Alex és Krizbai Gergely Krizbo kiállításán (Zene: Krizbai Domokos Antropomorf, Pótkulcs, Szentendre, 2018. december 7.)

NOVOTNY TIHAMÉR (1952) Budaörs

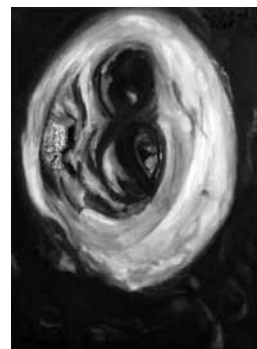
01. Ma fura lapot nyitottam Krizbai Gergely Krizbo álmoskönyvében: kerékpárral hajtottam a Semmelweis utcán, Budaörsön. Gondoltam, no, most teljes gázt adok, jól beletaposok a pedálba, felpörgetem a cangát! Ráhajoltam a kormányra, és olyan széleseben kezdtem el száguldani, hogy megrettentem. Visszahőköltetni a hideglovat már nem lehetett. Röpült velem az ördögkerék, nem bírtam leállítani, a féket sem találtam, nem tudtam behúzni. A fenekarika teljes sebességre gyorsulva áztógott a Budapesti úti kereszteződésen, és hangsebességre váltva belerohant tehetetlen testemmel a szemközti oldal fémkerítésébe, mint egy régen szőtt kemény pókhálóba. Csatt és csontlékelés! Előbb Krizbo „emberkutyája” szállt ki trepanált koponyámból, utóbb Krizbai Sándor Alex műtermében találtam magamat: Turay Kamill arcképén voltam a 35 dioptriás szemüveg, majd a „regionális és egyetemes kisugárzású filozófus” fején a „tudáscsomag”.

02. Megint lapoztam egyet Krizbo álmosfüzetében, s kiderült, visszaléptem a tegnappba. Ülök egy metrókocsiban, s helyet foglal velem szemben egy magas, vékonydongájú, étvágytalan, majdnem kopasz fiatalember, aki az ülés alá teszi sportszatyráját, miközben valakivel kétségbeesett beszélgetést folytat telefonján. Hallom, valami biztonsági őr a téma. Idegesen, eszelősen vonaglik, átkozódik, káromkodik, szidja a gorilla jó édesanyját, majd hirtelen, mint akire váratlanul rászakad az ég, mint akinél túlcserül a pohár, szakad a húr, pattan a cérna, földhöz vágja a drága mobilját. Többször is. Azután megtapossa, fölkapja, szétfeszíti, összenyomja, s közben szűkül, vonyít, viczorog, artikulálatlanul üvölt tehetetlenségében. A mobil még egy utolsót villan, ő meg balfék módra jól elvágja valamelyik lepattanó szilánkjával a mutatóujját. Koponyalékelés! Látom, amint kiszáll a fiatalember fejéből egy se nem kutya, se nem tehén, se nem ló, se nem szamár, se nem teve, se nem dínó – oldalán a hold árnyékának anyajegyével, és mind a 38 fogával rávicsorít Alex vegyi trepanációtól mámorosult Miklós Árpjának portréjára.

03. Folytatom a lapozást Krizbo álmos-jegyzetömbjében, ami, jóllehet, inkább egy napi, napi, napi szörnynapló. És nagyon megijedek. Bevallom, félek is. Félem az előbbi kép visszatértét, félek a bizonytalanságtól: mit is tehetnék, ha fékevesztett dühében hirtelen ellenem fordulna, megtámadna, rám ugorna az előbbi kacska fiatalember majdnem örült, ideges lényé? Aztán kezdtem lenyugtatni magamat, s megsajnálni őt, a fenékebe rúgottat, a durván megsértettet, az emberi méltóságában megaláztatott, az önérzetében földbe döngöltet, aki, úgy tűnik, csak egy tehetetlen, kiszolgáltatott, visszaütni, védekezni képtelen, eszköztelen pária. Hát, csontlékelem magamat! Most meg egy fiatal gendertestű szarvasgímánya száll ki a fejemből, előtte gender setesutácskája, à la Krizbo (nem baj, majd később még eldönti, mi is akar lenni, gím-e vagy bika), miközben Alex kérdése ütött szöveget a fejembe: „Vajon trepanálható-e egy 350 éves ősfal lelke, tudata, lényé, emlékezete?”

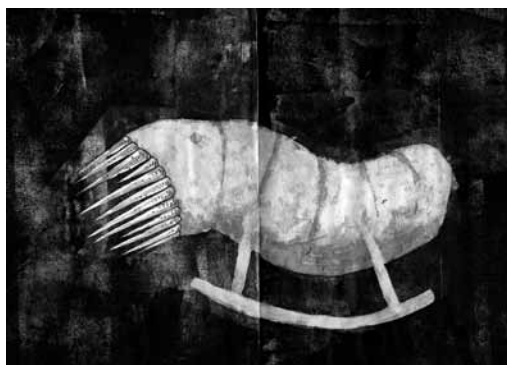
04. Újra átpörgetem az ujjaim között Krizbo álmoskönyvét, ami nem is álmoskönyv, inkább egy napi, napi, napi szörnynapló, humoros is, félelmes is, huhogó is, ijesztgetős is, komoly is: nappali álmokat kergető, napi látomásokat rögzítő, szövögető. Közben megakadok egy rajznál: emberszerű szellemlények veszekednek, kígyót-békát kiabálnak egymásra. A kacska fiatalember pedig szenvedőn, lemondón kihúzza sportszatyráját az ülés alól, s kivesz belőle egy csavarkupakos borosüveget. Látom, a szatyor dugig tele dobozos sörrel. A kupakot a szájába veszi, és megpróbálja lecsavarni a fogával, de váratlanul meggondolja magát, és visszateszi a szatyrába. Helyette kiemel belőle egy sört, zárát felpattintja a foga hegyével, nagyot szisszen a doboz, ő meg hosszan belekortyol a nedűbe, látszólag megnyugszik, de sóhajt is egy nagyot. Trepanáció! Fél tenyerébe temeti az arcát, szája fájó háromszöget formáz, a fogai kiszolgáltatottan megvillannak, és a tarkóján keresztül köldökzsinór-csíkokat húzva távoznak belőle a reménytelen fekete égbe, à la Krizbo, miközben Alex szeme előtt lassított felvételen, darabonként, majdnem egyszerre hull le a 350 éves ősfal összes ága.

05. Ráteszem a tenyeremet Krizbo álmoskönyvének egyik széttárt oldalpárjára, ami nem is álmoskönyv, inkább egy napi, napi, napi, napi szörnynapló, humoros is, félelmes is, huhogó is, ijesztgetős is, komoly is: nappali álmokat kergető, napi látomásokat rögzítő, szövögető rajzos hordalék. Ám közben a szerelvény fékez: a szemem előtt dől fel a könnyű alumíniumdoboz. Öklődik belőle a sör. A magas, sovány, vékonydongájú, étvágytalan, majdnem kopasz, kacsksa fiatalember a lába közé roppantva a hengert, széles, önsebző, excentrikusan ideges mozdulatokkal leveszi dzsekijét – a köldöke, görcsös, apró hasizma kilátszik felcsúszott trikója alól –, majd kibújik a pamutfelsőjéből is, és azzal törli fel a ragacsossá vált aljzatot, amit azután összegyűrve beletuszkol a táskájába. S ebben a pillanatban három fekete angyal, három trepanált szemű glóriás szent, három apostoloszlop úszik elő, emelkedik ki a tudattalan mélységes kútjának fenekéről, à la Krizbo, és megfogják, ráteszik Alex kezét a 350 éves ősfa kidöntött törzsére, s oratóriumi tercben egyszerre mondják: „Cselekedj hited szerint!”

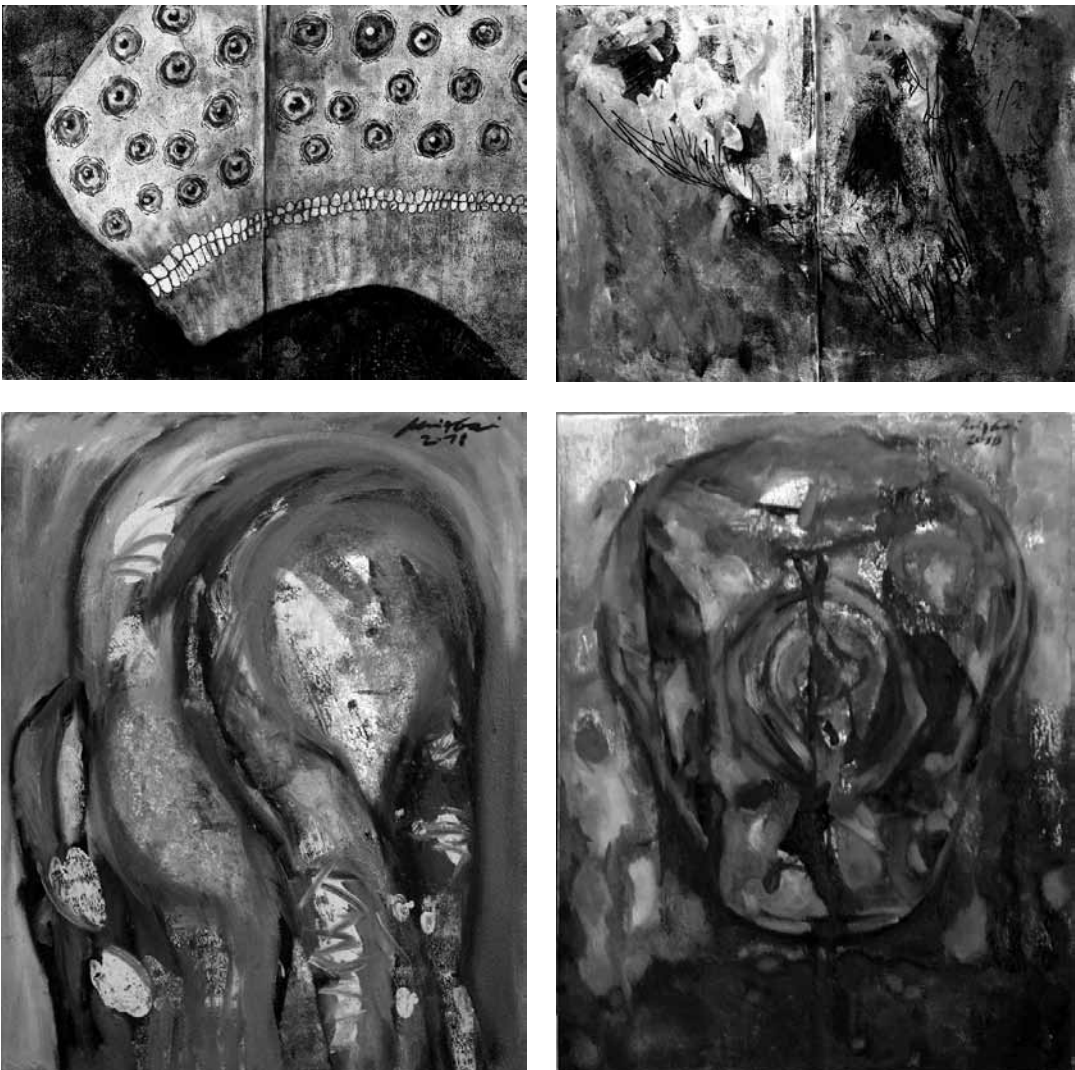
06. Felütöm Krizbo álmoskönyvét, csak úgy tetszőlegesen, s az kinyílik valahol. Persze ez a könyv nem is álmoskönyv, inkább egy napi, napi, napi, napi szörnynapló, humoros is, félelmes is, huhogó is, ijesztgetős is, komoly is: nappali álmokat kergető, napi látomásokat rögzítő, szövögető rajzos hordalék, a lassan áramló képzelet sötét szövőteke. S közben ott ül a szerencsétlen, magas, sovány, vékonydongájú, étvágytalan, majdnem kopasz, kacsksa fiatalember egy szál trikóban, mellette hanyagul az ülésre dobva kopottas dzsekije, és közben azt ismételteti magában: „Csak egy szatmárral történhet ilyen!” S hátára veszi gyermeki énjét egy hegyes fogú hintaló-hernyó, éles fogazatú hintaló-báb, à la Krizbo, miközben Alex a kivágott 350 éves ősfa átmetszett törzse fölé hajol hallgatózva.

07. Ej-haj! Feldobom és elkapom Krizbo álmoskönyvét, ami persze nem is álmoskönyv, inkább egy napi, napi, napi, napi szörnynapló, humoros is, félelmes is, huhogó is, ijesztgetős is, komoly is: nappali álmokat kergető, napi látomásokat rögzítő, szövögető rajzos hordalék, a lassan áramló képzetek sötét szövőteke, az önfeltárási trepanációk vizuális arénája, a valóság igézetének fonák gyűjteménye. Mindeközben a szerencsétlen, magas, sovány, vékonydongájú, étvágytalan, majdnem kopasz, kacsksa fiatalember ujjá vérzik, a homlokára, halántékára vérpöttyel ír bizonytalan ákombákom betűket. Nem születik itt már tudáscsomag, csak tudatbáb a tudat alatt, à la Krizbo. Alex pedig egy széles mozdulattal lesöpri a 350 éves ősfa átmetszett üreges törzséről a forgácsot, s meg is hallja a százados gyűrűk égbe szálló visszhangos sóhaját: „Fejedelmeket láttam ellovagolni a koronám alatt!”

08. Aztán még elém úszott, ahogy a szerencsétlen, magas, sovány, vékonydongájú, étvágytalan, majdnem kopasz, kacsksa fiatalember néha idegesen a tenyerébe temeti eltorzult arcát. Sírni szeretett volna, de nem tudott. A koponyájába nyúlt, s ott Krizbo halálfejű szörnyeit találta, majd Alexhez fordult és megkérdezte tőle: „A fákat kivágják, ugye?”

09. Mikor kiléptem a metrókocsiból, láttam kicsordulni száraz könnyeit...